

INARI 60 KK RIUTULAN POLKU

Esihistoriallisen asuinpaikan kaivaus

Aki Arponen 1990

Esihist . foto 65/8.3.1991

M

INARI 60 KK RIUTULAN POLKU

Esihistoriallisen
asuinpaikan kaivaus
Aki Arponen 1990

SISÄLLYS

JOHDANTO	1
PERUSTIEDOT TUTKIMUSKOHTEESTA	2
PERUSKARTTAOTE	3
KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	4
KASVILLISUUS JA MAAPERÄ	4
KAIVAUSTEKNIikka JA DOKUMENTOINTI	4
KULTTUURIKERROS JA RAKENTEET	5
LÖYDÖT JA NIIDEN JAKAUMA	6
YHTEENVETO	8
KARTTALUETTELO	9
NEGATIIVILUETTELO	10
DIALUETTELO	10
KUVATAULU	11
KARTAT	12-19

JOHDANTO

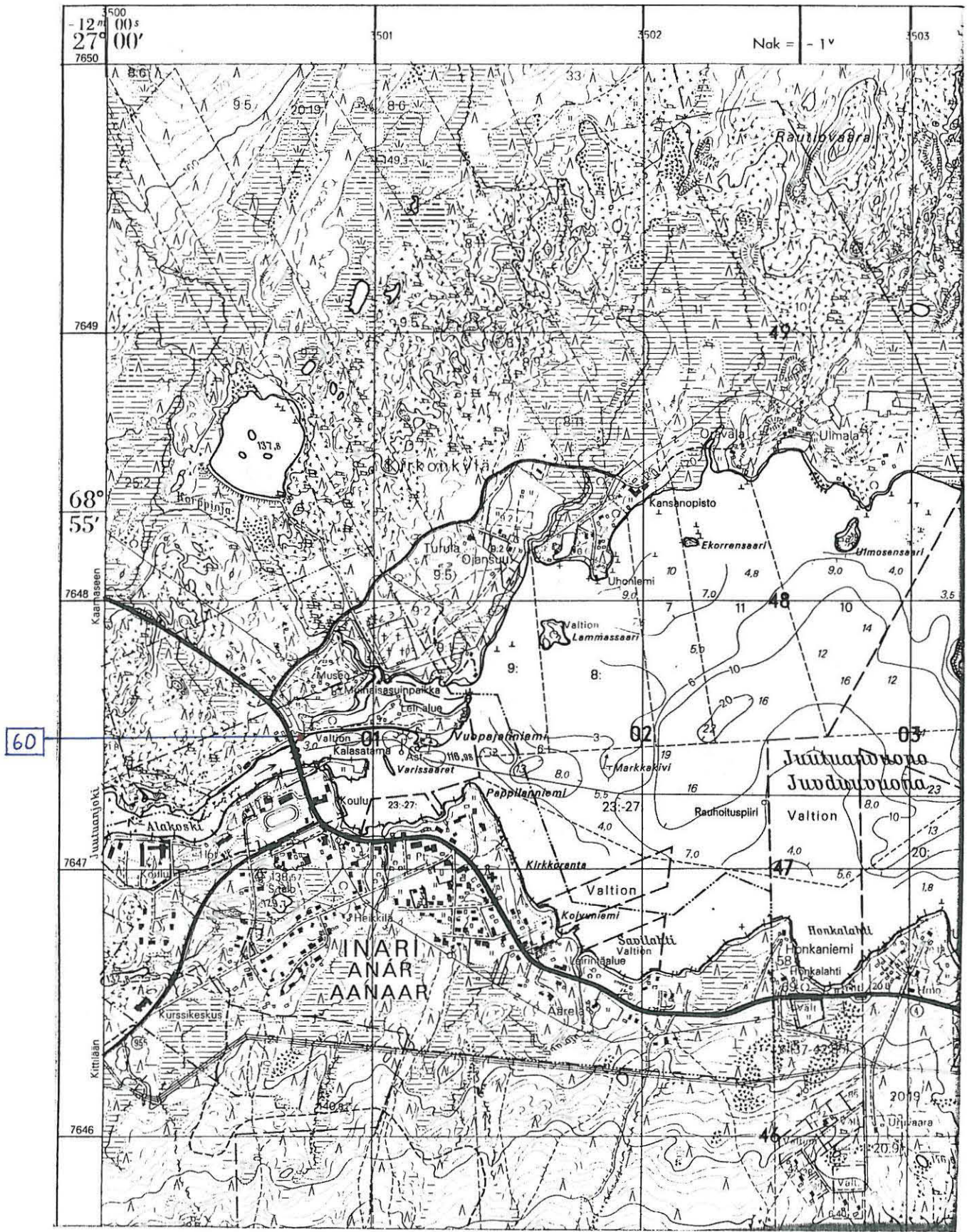
Vuonna 1990 jatkettiin Inari 60 Kk Riutulan polku -nimisen asuinpaikan tutkimuksia (tutkimushistoriasta ks. kertomusta edelliseltä vuodelta). Kohteen päälle on Näkkäläjärvi Ky suunnitellut rakennuttavansa pysyvän matkamuistomyymälä-veneterminaalin. Paikalla ollut kevytrakenteinen matkamuistomyymäläteltha esti tutkimustöiden loppuunsaattamisen edellisvuonna. Elokuun puoleessa välissä ko. telttarakennelma purettiin ja sen alla ollut paksu hiekkakerros poistettiin koneellisesti. Varsinaiset kaivaukset tehtiin 22.8.-7.9.1990 allekirjoittaneen johdolla; avustajina olivat Eeva-Riitta Tuomivaara ja Hannele Salminen (velvoitetöyöllistämivaroin).

Ivalossa 15. tammikuuta 1991

Aki Arponen

PERUSTIEDOT TUTKIMUSKOHTEESTA

mj:n nimi ja tyyppi	Inari 60 Kk Riutulan polku, esihistoriallinen asuinpaikka
sijainti:	
kunta	Inari
kylä	Kirkonkylä
tila ja haltija	valtionmaa; rakennushallitus, os. Siltasaarenkatu 18 A 00530 Helsinki
kiinteistötunnus	Ø148040200010000
peruskartta	3841 01 INARI, painettu 1985 Helsingissä
koordinaatit	x 7647 49, y 3500 73 z 122,50
kertomukseen liittyvät löydöt	KM 26107:1-64
diarioitu	16.1.1991
aikaisemmat tutkimukset ja löydöt	- Ilmari Itkonen 1909: kartoitus (käsikirj. Muinaisjäännöksiä ja tarinoita Inarijärven ympäris- töltä, top. arkistossa; artik- keli Tietoja Inarin kirkonkylän seudun muinaisuudesta, SM 1913) - T. Itkonen 1914: kaivaus ja kar- toitus, KM 6586:1-2 (ei kerto- musta, valokuvat ja kartat top. arkistossa) - Christian Carpelan 1966: kartoi- tus (artikkeli Nordfinska kåta- bottnar från förhistorisk tid, Iskos I) - Jarmo Kankaanpää 1988: tarkas- tus (kertomus Inarin rantakaava- inventoinnista top. arkistossa) - Aki Arponen 1989: kaivaus (ker- tomus top. arkistossa)

Ote peruskartasta 3841 01 INARI (1985)

KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Tutkimuskohde sijaitsee n. 880 m Inarin kirkolta luoteeseen, Inarijärven läntisimmän lahden, Juutuanvuonon, länsiperukkaan laskevan Juutuanjoen suun pohjoisrannalla. Paikka on 30-60 m itäkoilliseen joen ylittävän maantiesillan - 4-tie - pohjoispäästä: joen, maantien, parkkipaikan ja Vuopajanniemen vievän soratien välisellä terassilla, jonka reunat on pohjoispuolta lukuunottamatta kaivettu tai ne ovat sortuneet. Terassilta laskeutuu portaat Inari II -risteilyvenettä varten rakennetulle laiturille.

Kaivausalue N (13 m², äärirajat 104-110/8-11) sijaitsi aivan terassin kaivettun länsireunan myötäisesti ja koekuopat (9 kpl à 1x1 m², äärirajat 105-114/9-22) kattoivat terassin keskikohdan kolmen metrin välein.

KASVILLISUUS JA MAAPERÄ

Lisäyksenä viime vuotisiin havaintoihin todettakoon, että nyt poistetun matkamuistomyymäläteltan alla ollut sorapatja kattoi terassista suunnilleen 190x120 m²:ä. Sorakerroksen poiston jälkeen voitiin todeta, että tämän alla ollut alue oli monin paikoin pahoin tuhoutunut. Maaperä oli kohtalaisesti kiviä sisältävää moreenia - edellisvuotisen alueen W kattanutta lähes läpipääsemätöntä kivikkoa ulottui vain alueen N kaakkoisimpaan reunaan. Kasvillisuutta, turvetta, heinää ja pieniä mäntyjä, oli jäljellä vain em. terassin länsireunassa.

KAIVAUSTEKNIikka JA DOKUMENTOINTI

Kaivaustekniikka ja dokumentointi noudattivat edellisvuotista kaavaa (ks. kertomusta vuodelta 1989). Kartoista todettakoon, että taso-, pohjavaaitus- ja löytökartat on piirretty 1:10, vuoden 1989 pinta- ja pinta-vaaituskarttaa on täydennetty (mk 1:100) ja kaivausalueet on merkitty Inari 13 Kk Vuopajan yleiskarttaan vuodelta 1987 (mk 1:2000).

KULTTUURIKERROS JA RAKENTEET

Alue N

Vain alueen N länsireunassa oli kaistale koskematonta maata, muuten aluetta peitti sorapatja. Soran poistamisen jälkeen, tasossa 0 tuli esille resentti, musta ja sekoittunut hiekka, jossa oli kolme kuopannetta, laajin ruutujen 104-6/10 itäreunassa. Myös alueen länsireunan turvekaistale poistettiin, jolloin tuli esille huuhtoutumiskerros. Ensimmäisen kaivauskerroksen jälkeen tuli esille rikastuneen ja palaneen hiekan sekä noen sekainen taso 1. Tästä erottui alueen kaakkoiskulmassa, ruudussa 104/10 soikea, noin metrin pituinen ruskean likaista ja punaiseksi palanutta hiekkaa sisältänyt alue, jossa oli runsaasti palaneen luun silppua - kyseessä lienee tunkio. Harmaata, likaista hiekkaa ja palaneita kiviä oli ruudussa 105/9 ja tämän vieressä oli soikea, metrin pituinen punaiseksi palanut alue, jossa oli hiukan hiiltä - paikalla lienee ollut tulenpito-paikka. Yleisesti alueen N eteläpuoliskossa oli runsaanlaisesti palaneita kiviä, mutta varsinaisista liesikiveyksistä ei voida puhua. Tasossa 0 näkyneet kuopanteet erottuivat enää hiukan ympäristöään matalampina syvänteinä. Sen sijaan nyt tuli esille kaksi lähes neliön muotoista syvää kuoppaa, toinen ruudussa 104/9 ja toinen ruudussa 107/9 - nämä lienevät olleet jonkin modernin rakennuksen peruspilareita varten kaivettuja kuoppia.

Yleisesti tasossa 2 palanut hiekka alkoi väistyä ja alueen keskiosassa tuli esille rikastunut hiekka - tämän keskellä, ruudussa 106/9 rikastunut hiekka vaihettui jopa puhtaaksi, koskemattomaksi pohjahiekaksi. Kivien määrä lisääntyi erityisesti alueen itäreunassa. Ruudussa 104/10 olleesta tunkiosta ei ollut jäljellä muuta kuin punertavaksi palaneen hiekan alue. Ruudussa 105/9 ollut tulenpito-paikka käsitti metrin mittaisen, soikean, punaiseksi palaneen hiekan alueen, jonka sisälle jäi pyöreähkö likamaa-alue ja tämän sisälle edelleen pieni nokimaaläiskä; palomaa-alueen kaakkoispäässä, palomaan ulkopuolella, oli toinen likamaa-alue, joka myös sisälsi pienen nokimaaläiskän.

Tasossa 3 oli palanutta hiekkaa havaittavissa vielä ruuduissa 104/10, 105/9 ja 108/9. Ruudussa 104/10 ollut tunkio oli supistunut halkaisijaltaan noin 70 cm:n suuruiseksi palomaa-alueeksi, jossa oli aavistus lika-
maata. Myös ruudun 105/9 tulenpitopaikka oli supistunut, joskin palaneen, likaantuneen ja nokeentuneen hiekan sekainen alue oli vielä noin metrin mittainen. Tasoon 4 mennessä merkit sekä tunkiosta että tulenpitopaikasta olivat hävinneet.

Koekuopat

Kaikki koekuopat sijaitsivat alueella, jota peitti sorapatja. Kun sora poistettiin, paljastui tasossa 0 kaikkialla tumman ruskea tai musta, nokeentunut hiekka, joka viiden kuopan kohdalla sisälsi resenttiä materiaalia (mm. tiiltä). Ensimmäinen kaivauskerros ulotettiin niin syväälle, että sekoittunut kerros saatiin poistettua; tämä tarkoitti sitä, että erityisesti ruuduista 113/13 ja 113/17 jouduttiin poistamaan jopa yli 10 cm:n kerros, kun taas ruuduissa 105/21 ja 109/21 vastaavan kerroksen paksuus oli vain 1-3 cm. Tasossa 1 ruuduissa 105/17 ja 109/21 tuli esille rikastunut hiekka - muissa ruuduissa rikastuneeseen hiekkaan oli enemmän tai vähemmän sekoittunut palanutta ja nokeentunutta hiekkaa. Kaikissa ruuduissa oli kohtalaisen paljon luonnonkiviä. Koekuopista kaivettiin vielä toinen kerros. Tasossa 2 ei kuitenkaan ollut havaittavissa mitään erityistä, ja koska löydöt olivat erittäin vähäiset, lopetettiin kaivaus koeruutujen osalta tähän.

LÖYDÖT JA NIIDEN JAKAUMA

Kuten vuonna 1989 ei nytkään löytynyt yhtään ajoittavaa esinettä; kvartsesineitäkin on vain 12 kpl. Löytömateriaali koostuu lähes yksinomaan kvartsista: kokonaislöytömäärästä, 243 kpl, vain kolme iskosta on dolo-miittia; lisäksi löydettiin vajaa 4 g palanutta luuta. Löytömäärä on suhteellisestikin ottaen selvästi edellisvuotista pienempi: 1989 31,52 löytöä / m², 1990 11,05 löytöä / m². Löytöjen jakauma on seuraavanlainen:

Alue N

	krs 1	krs 2	krs 3	krs 4	yht.
kvartsikaavin (kpl)	3	2	1		6
kvartsiesine (kpl)			2		2
kvartsiydin (kpl)	3				3
pièce écaillée, kvartssia (kpl)	4	8			12
kvartsi-iskos (kpl)	42	105	12	2	161
palanutta luuta (g)	<1	<1			<2
yhteensä (kpl)	52	115	15	2	184
yhteensä (g)	<1	<1			<2

Koekuopat

	krs 1	krs 2	yht.
kvartsikaavin (kpl)	3		3
kvartsiesine (kpl)	1		1
kvartsiydin (kpl)	3	1	4
pièce écaillée, kvartssia (kpl)	2		2
iskos, valkoista dolomiittia (kpl)	2	1	3
kvartsi-iskos (kpl)	40	6	46
palanutta luuta (g)	<1	<1	<2
yhteensä (kpl)	51	8	59
yhteensä (g)	<1	<1	<2

Alueella N löytöjen jakauma painottui kerrokseen 2 ja alimmat löydöt tulivat neljännestä kerroksesta. Syvimmälle kaivetut ruudut 104/10 ja 108/9 sisälsivät myös suurimman osan löydöistä: 53 + 71 = 124 184:stä. Alueen N voidaankin sanoa käsittäneen kaksi löytökeskittymää, joista edellinen liittyy tunkioon. Kvartsiesineet keskittyivät toisaalta tähän tunkioon, toisaalta ruudussa 105/9 olleeseen tulenpitopaikkaan. Koekuopissa löytöjä oli suhteellisesti ottaen vähän (poikkeuksena ruutu 105/13: 33 löytöä) ja niistäkin suurin osa tuli häiriintyneestä yhteydestä. Yhdeksästä koekuopasta kahdesta ei tullut yhtään löytöä ja vain kolmessa kuopassa löytöjä oli vielä toisessa kaivauskerroksessa - nämä kuopat olivat lähimpänä aluetta N, linjalla y = 13.

YHTEENVETO

Vuonna 1990 kaivettiin Inari 60 Kk Riutulan polku -asuinpaikasta 22 m^2 , joka jakautui alueen N - 13 m^2 - ja yhdeksän koekuopan - yht. 9 m^2 - kesken. Vuoden 1989 tutkimukset mukaan laskien on asuinpaikasta kaivettu nyt 51 m^2 . Alueet E, W ja N edustavat asuinpaikan äärialueita idässä, etelässä ja lännessä ja samalla koko asuinpaikan ehjimpänä säilyneitä kohtia. Koekuopat osoittavat, että terassin keskiosassa asuinpaikkakerroksen yläosat ovat tuhoutuneet (vain pohjoisimmassa ruuturivissä, x = 113, huuhtoutumiskerros oli säilynyt) ja suurin osa vähäisistä löydöistä oli sekoittunut resenttiin kerrokseen. Näin ollen alueen keskiosan tarkempi tutkiminen ei ole perusteltua ja toisaalta alueiden E, W ja N kaivaukset ovat antaneet riittävän kuvan asuinpaikan luonteesta ja sen sisältämästä löytöateriaalista, joten kohde voitaneen luovuttaa rakennuskäyttöön.

KARTTALUETTELO

Pohjavaaituskartta, 1:50, A3	12
Tasokartta, taso 1, 1:50, A3	13
Tasokartat, alue N, tasot 2-4, A4	14
Löytökartat, kerrokset 1-2, 1:50, A3	17
Löytökartta, alue N, kerrokset 3-4, 1:50, A4	19

NEGATIIVILUETTELO

Kaikki negatiivit ovat Inari 60 Kk. Riutulan polulta, kuvaajana Aki Arponen

84277 Alue N, taso 1. S:stä.

84278 Alue N, taso 2, S:stä.

DIALUETTELO

Kaikki diat ovat Inari 60 Kk. Riutulan polulta, kuvaajana Aki Arponen

22303 Yl.kuva. NNW:stä.

22304 Alue N, taso 1. S:stä.

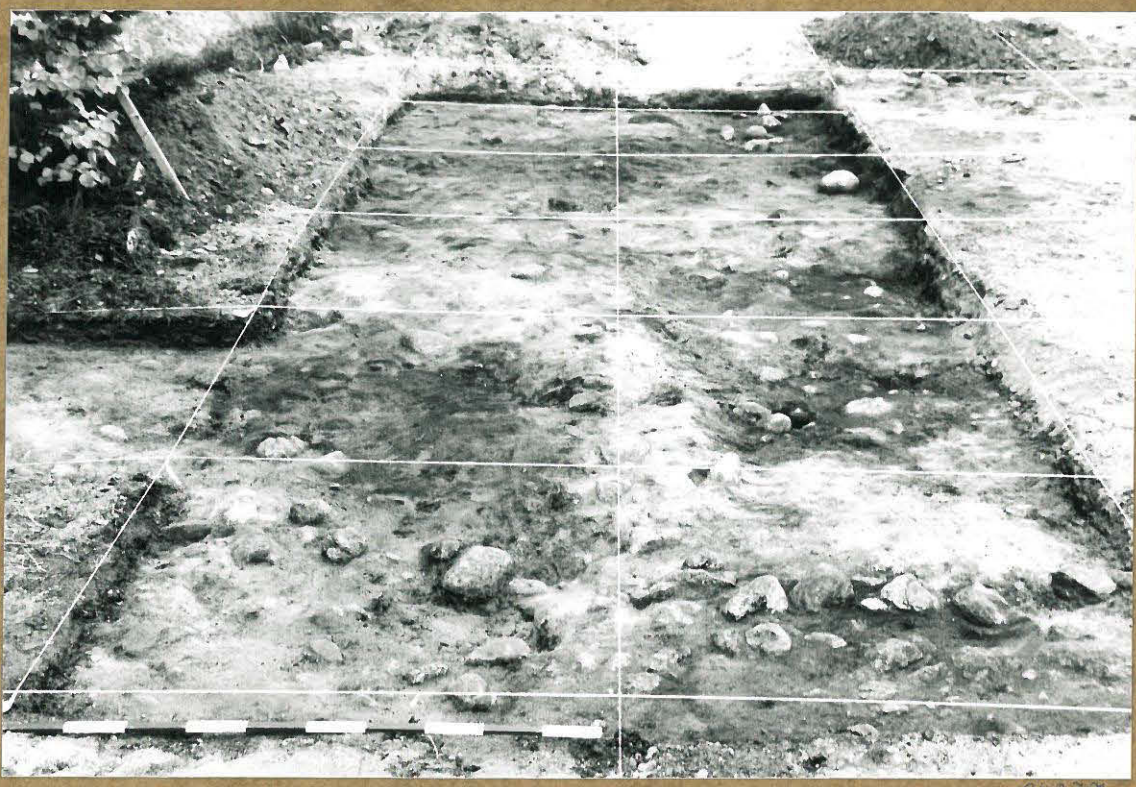
22305 Alue N, taso 2. S:stä.

22306 Koekuopan 113/17 eteläprofiili. N:stä.

22307 Eeva-Riitta Tuomivaara peittää koekuoppaa.

22308 Hannele Salminen peittää koekuoppaa.

INARI 60 KK. RIUTULAN TOLKU

87277

Alue N, taso 1. S:stä.

87278

Alue N, taso 2. S:stä.

Ali Arponen 1990

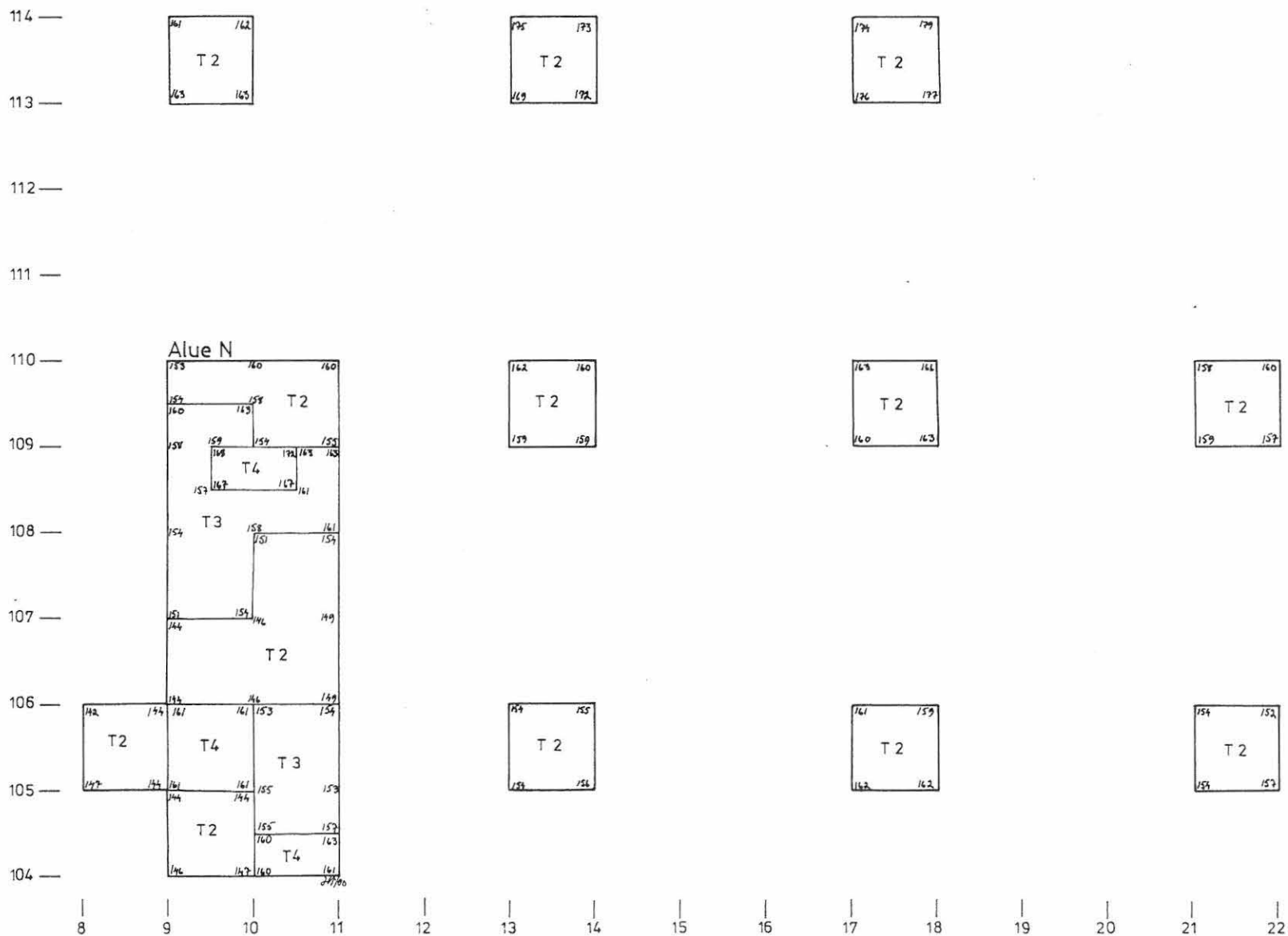
A. ARPONEN 1990

Pohjavaaituskartta

Mk 1:50

kp=120,47 m mpy, kone= 375

Piirt. A. Arponen

NARI 60 RIUTULAN POLKU

A. ARPONEN 1990

Tasokartta

Taso 1

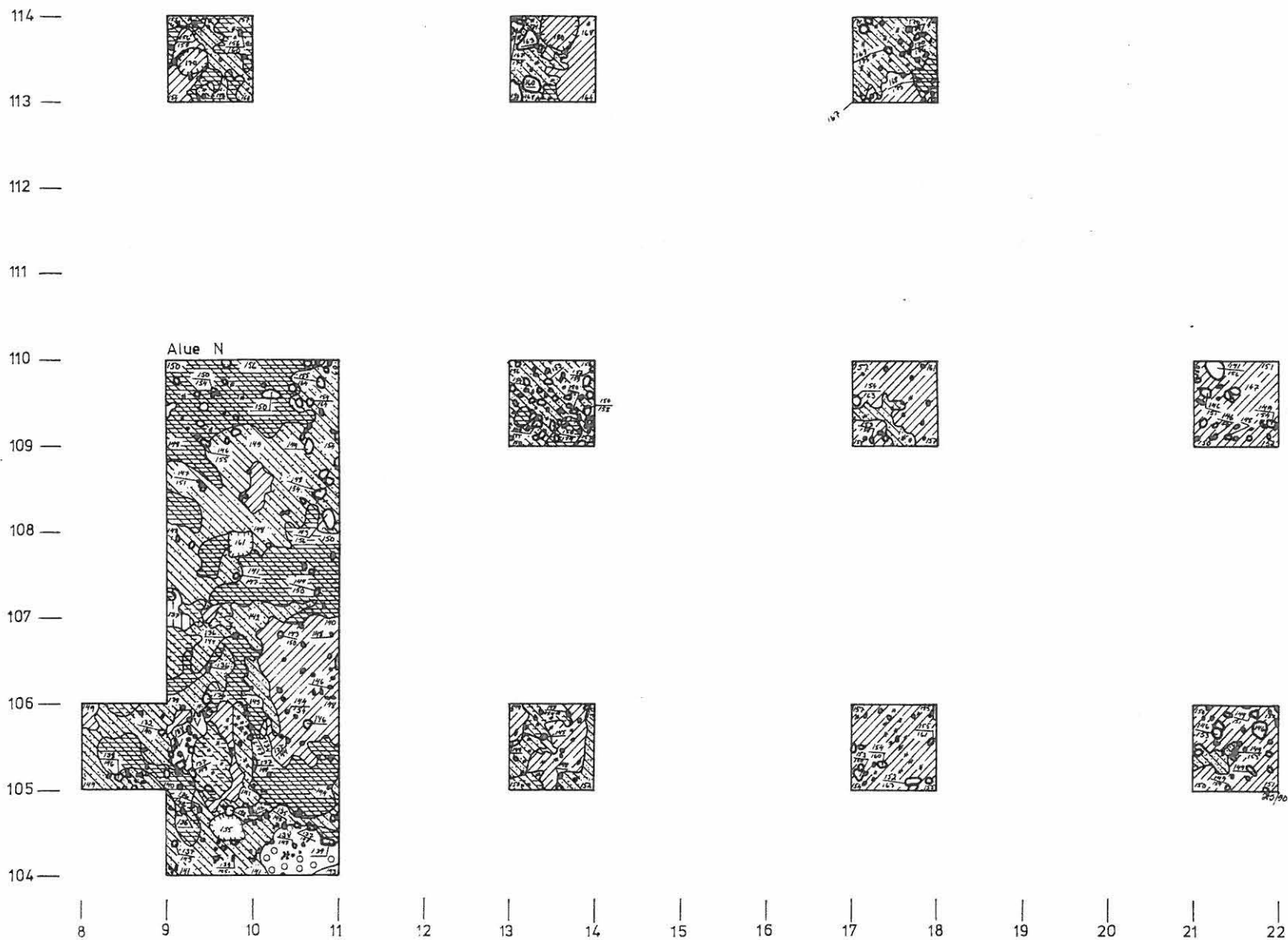
Mk 1:50

kp = 120,47 m mpy, kone = 375

Piirt. A. Arponen

- rikastunut Hk
- turve
- palanut, nokinen Hk
- palanut Hk, valkoinen
- palanut Hk, pun-oranssi
- hiili
- kivi
- harmaa liikainen Hk
- tunkio (palanutta likamaata ja luusilppua)

INARI 60 RIUTULAN POLKU

A. ARPONEN 1990

Tasokartta, alue N

Taso 2

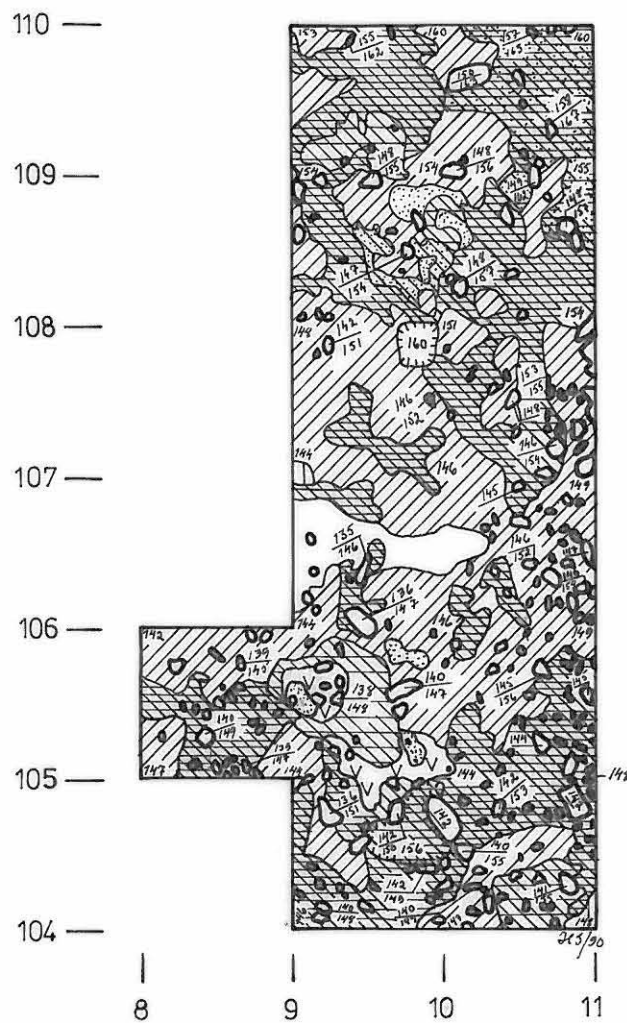
Mk 1:50

2,5 m

kp=120,47 m mpy, kone=375

Piirt. A. Arponen

- turve
- palanut Hk, valkoinen
- palanut Hk, valkoinen, nokinen
- palanut Hk, punertava
- rikastunut Hk
- nokimaa
- harmaa likainen Hk
- kivi
- hiili
- puhdas Hk

INARI 60 RIUTULAN POLKU

A. ARPONEN 1990

Tasokartta, alue N

Taso 3

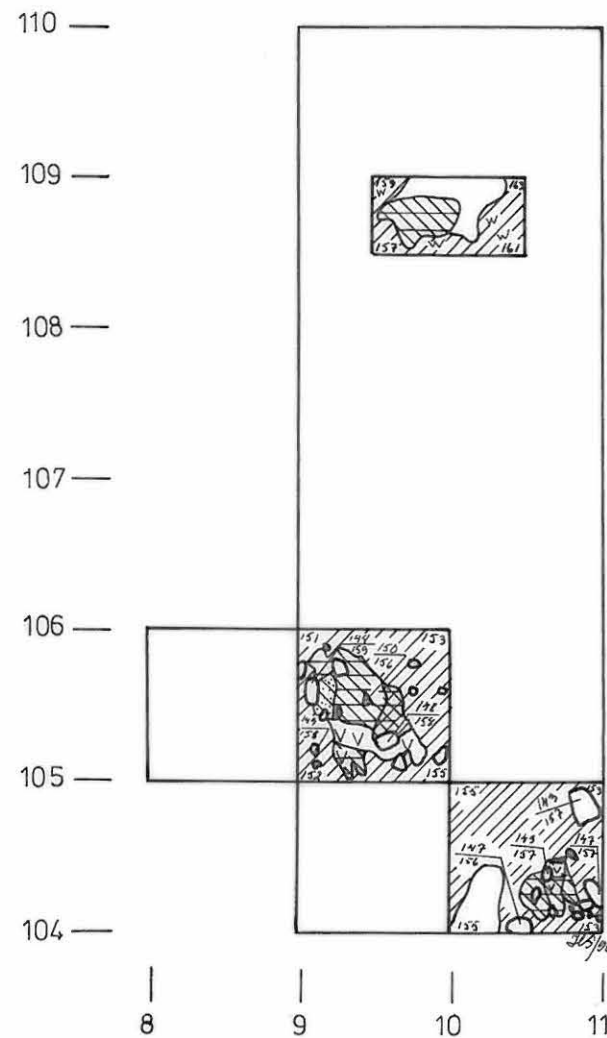
Mk 1:50

 2,5m

kp=120,47 m mpy, kone=375

Piirt. A. Arponen

- rikastunut Hk
- palanut Hk, punertava
- puhdas Hk
- palanut Hk, nokinen
- harmaa likainen Hk
- kivi
- rautaoksidi

INARI 60 RIUTULAN POLKU

A. ARPONEN 1990

Tasokartta, alue N

Taso 4

Mk 1:50

2,5 m

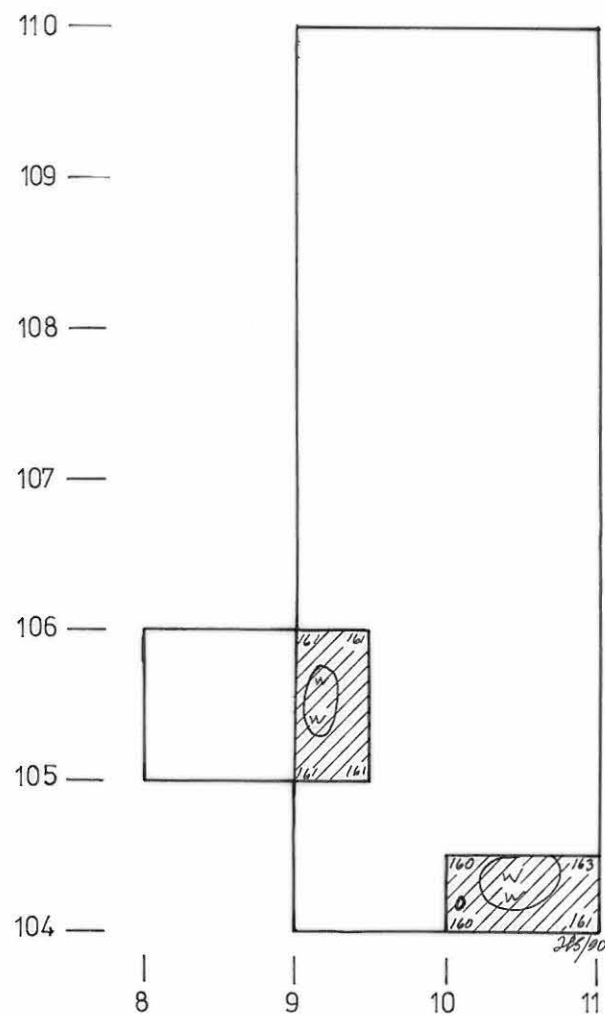
kp=120,47 m mpy, kone = 375

Piirt. A. Arponen

 rikastunut

 rautaoksidi

 kivi

INARI 60 RIUTULAN POLKU

A. ARPONEN 1990

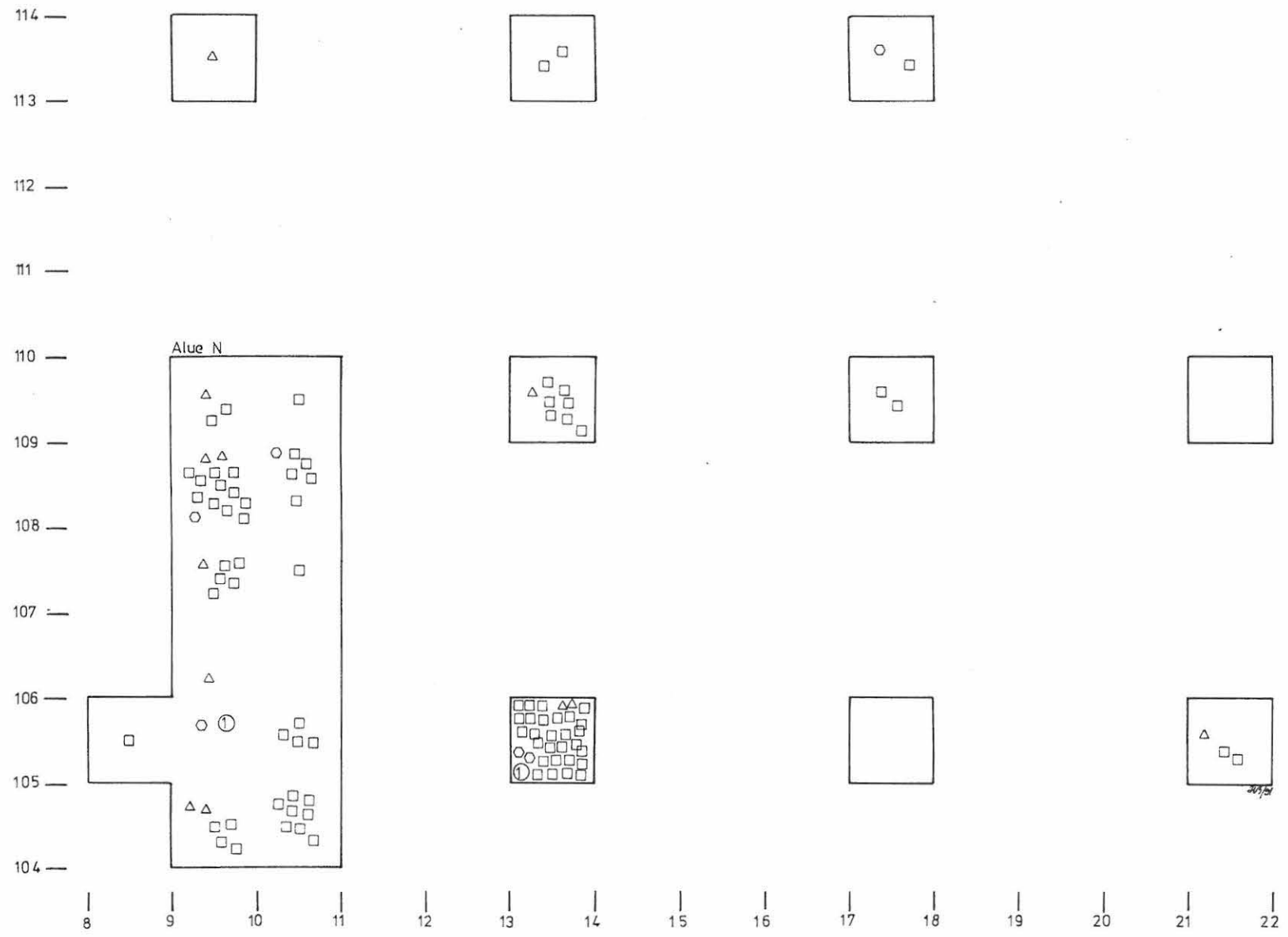
Levinneisyyskartta: Kerros 1

Mk 1: 50

Piirt. H. Salminen 2,5m

- esine
- △ ydin
- iskos
- ① palanutta luuta (grammaa)

INARI 60 RIUTULAN POLKU

A. ARPONEN 1990

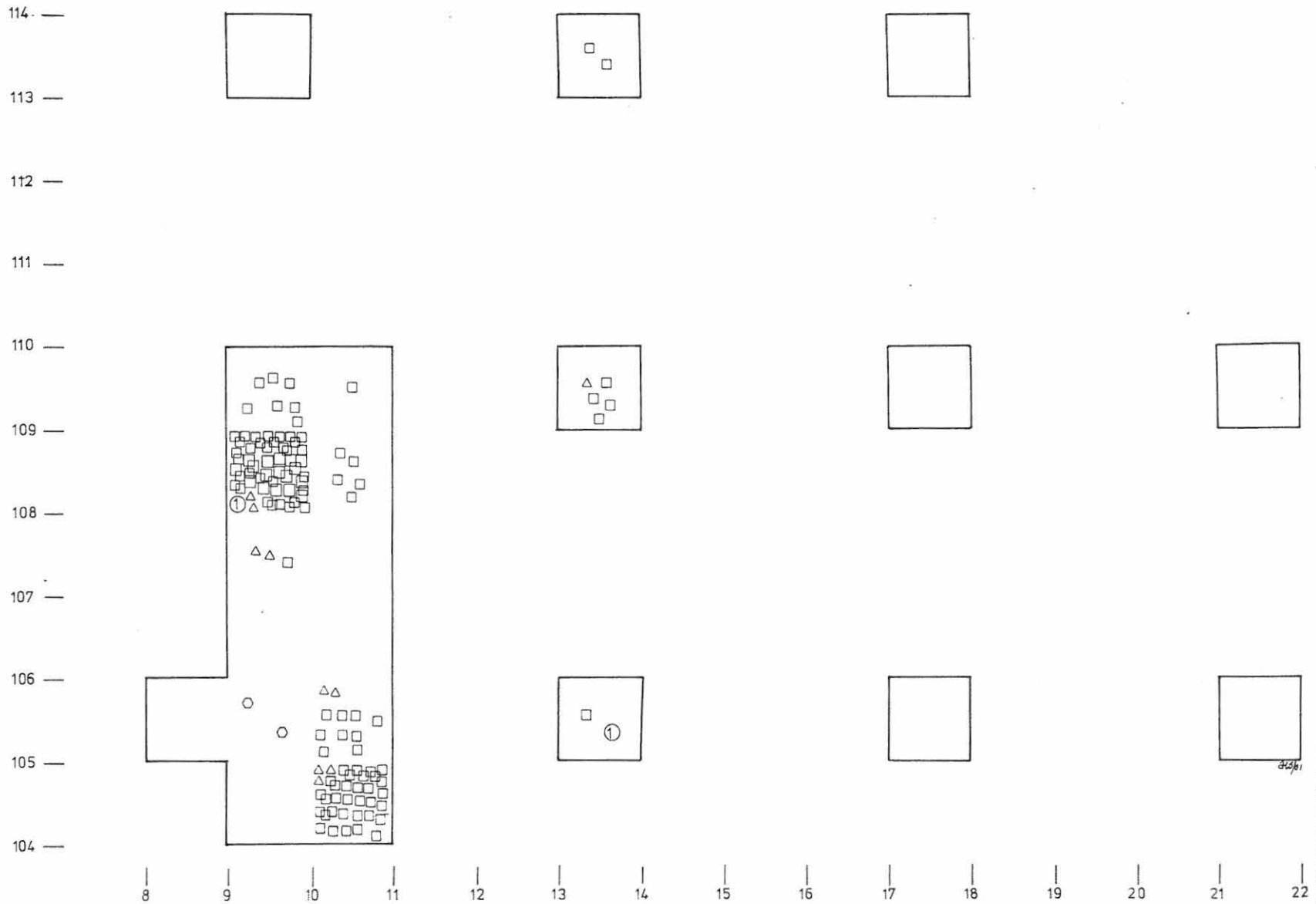
Levinneisyyskartta: Kerros 2

Mk 1:50

2,5 m
Piirt. H. Salminen

- esine
- △ ydin
- iskos
- ① palanutta luuta (grammaa)

INARI 60 RIUTULAN POLKU

A. ARPONEN 1990

Levinneisyyskartta: Kerros 3 ja 4

Alue N

Mk 1:50

2,5m

Piirt. H. Salminen

○ esine

△ ydin

□ iskos (■ kerros 3)

① palanutta luuta (grammaa)

